

Nr 113.

Av herr **Lindhagen**, om förhindrande av skadlig och opåkallad förintelse av åbyggnader till jordbruk.

De norrländska arrende- och vanhävdslagarna avse bland annat att förhindra nedläggandet av de norrländska småbruken vare sig genom underlåtet underhåll eller opåkallad sammanslagning av brukningsdelarna. Detta var ett av lagstiftningens uppenbara ändamål, den betonades uttryckligen av norrlandskommittén och även senare under frågans behandling, och någon annan avsikt uttalades icke heller vara förbunden med de lagar, som slutligen kommo till stånd.

För detta ändamål föreslogs och stadgades, att både jord och åbyggnader skulle på visst angivet sätt hållas i stånd.

Emellertid hava dessa avsikter ofta ej gått i uppfyllelse. Detta icke blott så, att åbyggnader långsamt fått förfalla, till dess att de slutligen varit obeboeliga och på det sättet förevändningar erhållits att sammanslå jorden med något angränsande eller längre bort beläget arrendejordbruk. I andra fall har en sådan sammanslagning av brukningsdelar under en enda arrendator för undgående av byggnaders uppförande och underhåll ägt rum utan vidare avvaktan på förenämnda tidpunkt, varvid antingen byggnaderna å ett av arrendebruken bibehållits eller också nybyggnad skett på ett ställe, avsett för flera arrendebruk, varefter de andra byggnaderna bortrivits eller fått förfalla. I vissa fall har sådant även skett i större skala för att bilda ett gods med nyuppförda åbyggnader, varifrån de samfälliga fastigheternas jordbruk skötts för jordägarnas räkning genom särskilt anställd personal.

Dessa tillvägagående stå i uppenbar strid med norrlandslagstiftningens uppgift och mening. En rättelse skulle därför kunnat förväntas genom jordbrukskommissionernas ingripande. Det har emellertid visat sig, att när en sådan åtgärd blivit dragen inför domstol, hava domstolarna, åtminstone intill andra instans, dit ärendet dragits, förklarat, att norrlandslagstiftningen icke lade något hinder för åbyggnadernas förintande på de forna bondejordbruken, blott jorden sköttes någorlunda, så att ej fullständig nedläggning av jordbruket kunde anses äga

rum. I vilka andra hus grödan inbärgades, när eller fjärran, och var brukaren bodde, när eller fjärran, betydde ingenting, blott grödan och nybyggaren befann sig någonstädes under tak.

Ingen i norrlandskommittén har kunnat drömma om en så obesvärad kränkning av hela lagstiftningens avsikter att skydda de svenska jordbrukshemmen till gagn för den stora befolkningen. Det visar sig här som i så många andra fall, att den officiella juridiken är en av de största hindren för att i detta land få till stånd en någorlunda förnuftig och mänsklig social jordpolitik.

I vår tid särskilt, där byggnadskostnaderna spela en så ingripande roll och på grund av sin storlek försvåra och förhindra bosättningarna, är det av vikt, att icke blott norrlandslagstiftningen upprätthålles utan att även en dylik förintelse av redan uppförda byggnader av olika slag i hela landet icke må i oträngt mål förekomma.

Jordkommissionen har nyligen beslutat ingå till regeringen med framställning om framläggande för detta års riksdag av en åtminstone provisorisk lagstiftning för att hämma en sådan utveckling. Skrivelsen därom är ännu ej uppsatt. Men när den blivit avlämnad skall jag tilllåta mig genom tilläggsmotion avlämna den även till riksdagen såsom en utförligare utveckling av denna motions motivering och slutliga hemställan. Det är nämligen av vikt, att denna fråga väckes även i riksdagen, i det att regeringen, bunden av tvånget att inhämta lagrådets yttrande, anses knappast i stånd att kunna vidare belasta lagrådet utöver vad som för närvarande redan skett.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen ville:

1) för sin del efter lagutskottets förslag antaga sådan ändring i norrländska vanhävds- (uppsikts-)lagen, att förintelse av åbyggnader ej må kunna, i strid mot norrlandslagstiftningens uppenbara mening, på sätt ovan sägs, fortfarande opåtalt äga rum;

2) för sin del efter lagutskottets förslag antaga en lag för de delar av riket, där den norrländska vanhävds- (uppsikts-)lagen icke äger tillämpning, varigenom förhindras, att en skadlig och opåkallad förintelse av åbyggnader till jordbruk får opåtalt äga rum.

Stockholm den 21 januari 1923.

Carl Lindhagen.